

שיעורי מבוא להיסטוריה

שיעור מבוא מספר 2:

פתיחה: נפתח בשאלה - מהו התאריך היום? **מהי השנה?**
חלק מהתלמידים בוודאי יצינו את השנה העברית וחלקם את הלועזית.

שאלה: מדוע יש לנו שתי "ספירות"? נענה על כך בהמשך.
ממתי אנו, היהודים מונים את השנים? כלומר, ממתי מתחילה הספירה היהודית?

תשובה: מבריאת האדם.

שאלה: ממתי מתחילה הספירה הנוצרית?

תשובה: מהולדת ישו.

נחזור **לשאלה הראשונה:** מדוע קיים שוני בין הספירה היהודית לספירה הנוצרית?
(ניתן להוסיף ולומר לתלמידים שגם למוסלמים יש לוח שנה שונה - לוח השנה ההיג'רי).

תשובה: לכל עם יש אירוע מכונן, משמעותי, ממנו הוא מתחיל את מניין השנים. ביהדות מציינים את שנת 0 לספירה ביום בריאת האדם ואילו הנוצרים מציינים את שנת 0 לספירה כשנת לידתו של ישו. את השנים שלפני לידתו של ישו מציינים בכינוי: **"לפני הספירה"**. (אצל המוסלמים, הבריחה של מוחמד ממכה למדינה - "ההיג'רה", היא השנה בה הם מתחילים לספור את מניין השנים).

שאלה: באיזו שנה לפי התאריך העברי, נולד ישו? או במילים אחרות: כמה שנים יש בין ראשית הספירה היהודית לראשית הספירה הנוצרית? ישו נולד בשנת 3760 לספירה היהודית. הדבר משמעותי על מנת לדעת כיצד לחשב מהי השנה העברית כאשר אנו יודעים רק את השנה הלועזית (וכן להפך).

נפנה את התלמידים לספר - עמ' 13. אם צריך הסבר נוסף ניתן לצייר על הלוח ציר זמן:

נצייר על הלוח קו המהווה ציר זמן. בקצהו האחד נכתוב: "בריאת האדם"

בקצה השני "שנת תש"פ/2020" (ניתן לכתוב מתחת לשנה אירוע שהתרחש באותו היום)

ובין האמצע לסוף, נכתוב - הולדת ישו שנת 0 (ראו להלן תרשים לוח)

אם למשל, אנו יודעים שאירוע מסוים חל בשנת 1096, ואנו רוצים לדעת מהי השנה העברית. איך נדע? נוסיף 3760 ונקבל: 4856. נמיר לאותיות: 4 = ד אלפים

800 = ת+ת = 50 = נ = 6 = ו השנה = ד'תתנ"ו (וכן ההפך, ניתן להשתמש בדוגמה מהספר)

חשוב להסביר לתלמידים שכשאנו אומרים את השנה העברית, אנו משמיטים בדרך כלל את האות של ספרת האלפים. (אנו אומרים שנת תש"פ, למרות שצריך לומר "ה'תש"פ..)

כדאי לתת לתלמידים לתרגל ע"פ: שנת הולדתם, השנה בה התחילו ללמוד בביה"ס, השנה בה יסיימו כיתה יב וכו'.

פעילות א:

אופציה א: ניתן לתרגל בכיתה עם המשחק בעמ' 14 בספר.

אופציה ב: ניתן לערוך חידון (אישי או קבוצתי) כאשר נכתוב על הלוח אירוע ואת השנה העברית בה ארע, והתלמידים צריכים לחשב מהי השנה הלועזית ולהפך. (דוגמאות יובאו להלן)

פתיחה - למידה מרחוק:

אופציה א: העברת הפתיחה דרך ה"זום", תוך כדי שיתוף התלמידים והסבר על ידי מצגת או שליחת סרטון מוקלט בו ישנו הסבר על השיטות השונות והחישובים בכל הנוגע לספירת השנים. לאחר מכן ייערך חידון דרך ה"זום", כאשר המורה מקריא או מראה לתלמידים דף, בו כתוב אירוע והשנה העברית בה ארע, והתלמידים צריכים לחשב מהי השנה הלועזית (וכן להפך). התלמידים עונים את התשובות בצ'אט אישי למורה. כך לכל תלמיד תינתן אפשרות לענות (ולא רק לתלמיד שענה ראשון..). דרך זו גם מאפשרת למורה לתת משוב אישי בצ'אט לתלמיד, אם תשובתו נכונה אם לא. כדאי להקציב לכל שאלה 30 שניות. לאחריה יאמר המורה את התשובה הנכונה ואת מספר התלמידים שהצליחו לענות נכונה.

דוגמאות

משנה לועזית לשנה עברית:

- מלחמת ששת הימים אירעה בשנת 1967, מהי השנה העברית בה אירעה המלחמה? תשובה: תשכ"ז.
- רש"י נולד בשנת 1040, מהי השנה העברית בה נולד? **תשובה: ד'ת"ת**
- הרמב"ן נפטר בשנת 1270. מהי השנה העברית בה נפטר? **תשובה: ה'ל**
- הורדוס מלך ביהודה משנת 37 לפני הספירה. מהי השנה העברית בה החל שלטונו? **תשובה: ג'תשכ"ג**
- מרים פרץ זכתה בפרס ישראל בשנת 2018. מהי השנה העברית בה זכתה בפרס? **תשובה: תשע"ח.**

משנה עברית לשנה לועזית:

- גירוש ספרד ארע בשנת ה'רנב. מהי השנה הלועזית בה ארע גירוש ספרד? **תשובה: 1492**
- בית המקדש השני חרב בשנת ג'תתל. מהי השנה הלועזית בה חרב בית המקדש? **תשובה: 70**
- בנימין זאב הרצל נולד בשנת ה'תר"ך. מהי השנה הלועזית בה נולד הרצל? תשובה: **1860**
- חברת WhatsApp, הוקמה בשנת תשס"ט. מהי השנה הלועזית בה הוקמה החברה? **תשובה: 2009**
- על פי אחת הדעות, ירושלים נכבשה על ידי המוסלמים בשנת ד'שצ"ח. מהי השנה הלועזית בה נכבשה ירושלים ע"י המוסלמים? **תשובה: 638**

אופציה ב: הפניית התלמיד לספר הלימוד (עמ' 12 - 13) להסבר על שיטת חישוב השנים ולאחר מכן התלמידים יבצעו משימה וישלחו למורה את התשובות:

משימה לתלמיד

* עליך לכתוב את השנה (העברית והלועזית) בה:

א. נולדת

ב. תסיים את לימודיך התיכוניים

ג. אירעה מלחמת ששת הימים

פעילות ב: ההיסטוריה של כל עם מחולקת לתקופות שונות. נפתח בספר בעמ' 8 ונשחק משחק:

נציין את שמותיהם של דמויות מההיסטוריה והתלמידים צריכים לומר לאיזו תקופה הן שייכות (אפשר כתחרות בין קבוצות) הדמויות הן: יהודה המכבי, משה רבנו, כריסטופר קולומבוס, אנטיוכוס, אסתר המלכה, שלמה המלך, ירמיהו הנביא, אלכסנדר מוקדון, רבי יהודה הנשיא, בנימין נתניהו, רש"י, טיטוס, הרצל.

פעילות א - למידה מרחוק:

אופציה א: ניהול המשחק דרך ה"זום" כחידון בין שתי קבוצות או כחידון אישי (כמפורט בפעילות הקודמת, כאשר התלמידים עונים את התשובות בצ'אט אישי למורה)

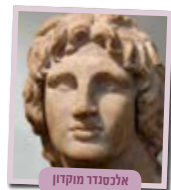
אופציה ב: ביצוע המשימה כמשחק משפחתי, או ביצוע משימה של התאמת דמות לתקופה בקובץ וורד שנשלח לתלמידים ובו שמות הדמויות ולידם קו ריק. (ראו להלן) על התלמידים לכתוב בקווים הריקים את שם התקופה על פי התרשים בעמ' 8 בספר. לאחר מכן, ישלחו התלמידים את הקובץ המלא למורה (**בסוף המערך יהיה נספח להדפסת חומרים**).

ציר זמן היסטורי

לפניכם שמות של דמויות ידועות מההיסטוריה. כתבו ליד כל דמות לאיזו תקופה היא שייכת על פי התרשים בעמ' 8 בספר.

כריסטופר קולומבוס

אלכסנדר מוקדון

בנימין נתניהו

בנימין נתניהו

- יהודה המכבי
- משה רבנו
- כריסטופר קולומבוס
- אנטיוכוס
- אסתר המלכה
- שלמה המלך
- ירמיהו הנביא
- אלכסנדר מוקדון
- רבי יהודה הנשיא
- בנימין נתניהו
- רש"י
- טיטוס
- הרצל

משימה לבית: על התלמידים ללמוד בעל פה את הסמל של כל תקופה (אפשר לצייר על כרטיסים וליצור "משחק הזיכרון").

פעילות ב: עד עתה עסקנו במקורות היסטוריים, בציר זמן ובאירועים חשובים. ועתה - לשאלת השאלות: **מדוע יש ללמוד היסטוריה?**

את השאלה והתשובות יש לכתוב על הלוח:

תשובות אפשריות:

- כי כך אנו מתחברים לשורשים שלנו ולומדים מי היו אבות אבותינו
- כי אפשר ללמוד מן העבר ולהימנע מטעויות
- כי כך מתחזק הקשר שלנו לארץ
- כי כך מתחזקת האמונה שלנו בה' - אנו רואים איך לאורך ההיסטוריה אימפריות קמו ונפלו, עמים התבוללו והעם היהודי זכה להשגחה פרטית ולתקומת העם בארצו.

(ניתן להפנות את התלמידים לעמודים: 24 - 26 בספר על מנת להציע עוד תשובות)

לאור התשובות הנ"ל, ניתן לשאול את התלמידים מהי משמעות אמירתו המפורסמת של מפקד הפלמ"ח יגאל אלון כי **"עם שאיננו מכבד את עברו, גם ההווה שלו דל, ועתידו לוטה בערפל"**.

פעילות ב: למידה מרחוק

אופציה א: ניהול דיון דרך הזום

אופציה ב: התלמיד יתשאל לפחות חמישה אנשים (בני משפחה, חברים) בנוגע לשאלה - מדוע יש ללמוד היסטוריה. לאחר מכן, יקרא את המידע בעמ' 26-22 ויצוין במחברתו את הסיבות ללימוד היסטוריה שבעיניו הן המשמעותיות ביותר. בפתחה לשיעור הבא, נדון עם התלמידים בנושא זה.

סרטונים בנושא:

סרטון העוסק בפעילות רשות העתיקות למניעת שוד עתיקות. בקישור:

https://drive.google.com/file/d/1wrMx6qG_ohdZQ7nOff2lwPr8K4R8I893/view?usp=sharing

נקודות לדיון

- מהן הסיבות לשוד עתיקות?
 - האם מדובר רק ברווח כספי?
 - מהי החשיבות של גילוי ממצאים ארכאולוגיים והשמירה עליהם?
- כדי להדגיש את חשיבות גילוי הממצאים הארכאולוגיים, כדאי להראות לתלמידים את הסרטון הבא:

קטע מסרטון העוסק בעימות של ד"ר מרדכי קידר עם שייח סורי באולפני ערוץ "אלג'זירה" הלבנוני בנוגע לזכות הבעלות על ארץ ישראל. בקישור:

<https://drive.google.com/file/d/1gzvIIDxAjCrVOMqjWEed-ooAE5iqVh55RR/view?usp=sharing>

ובנוסף: (נושאים נוספים שניתן לעסוק בהם על פי בחירת המורה)

ניתן לדון עם התלמידים מהו אירוע היסטורי? האם כל דבר שקורה בעבר, יילמד בעתיד?

נחלק לתלמידים את הדף הבא. לאחר שהתלמידים יסמנו את האירועים ההיסטוריים נכתוב ביחד את המסקנה: **אירוע היסטורי הוא אירוע שהיתה לו השפעה משמעותית לטווח הרחוק והוא השפיע על אנשים רבים.**

סמני ב-V את המשפטים המתארים אירוע היסטורי:

- יוסף פתר לפרעה את חלומו.
- גברת כהן נפצעה בתאונה.
- חנה אמרה לאוסנת שכואב לה הראש.
- היטלר פלש לפולין.
- ליאור פתר לדני את חלומו.
- אנטיוכוס גזר גזרות נגד היהודים.
- המנהל פרסם את תקנון בית הספר.
- אלישבע הכריזה "חרם" על לאה.
- האפיפיור הכריז "חרם" על הקיסר.
- כריסטופר קולומבוס גילה את אמריקה

מסקנה:

כמו כן, ניתן לדון עם התלמידים על תחומי חיים שונים ומושגים שניפגש עמם בספר.

נחלק להם את הכרטיס הבא:

נשאל את התלמידים: לאיזה תחום שייך הצו לא ללמוד תורה? לאיזה תחום שייך הצו לשלם מיסים? לאיזה תחום נשייך תופעה של יריבות בין קבוצות שונות בעם, וכדו'..

תחומי חיים

התחום המדיני - עוסק בכל מה שקשור לשלטון, ריבונות העם על ארצו, כיבוש אדמות, קשרים בין מדינות.

התחום הלאומי - עוסק בכל מה שקשור לעם, הקשר בין העם לארצו, מאבק העם על עצמאותו.

התחום הדתי/רוחני - עוסק בכל מה שקשור לאמונה, דת, קיום מצוות.

התחום התרבותי - עוסק בכל מה שקשור לשפה, לבוש, קריאת שמות, אומנות, בילוי.

התחום החברתי - עוסק בכל מה שקשור ליחסים בין המעמדות בעם, קשרים חברתיים בין אנשים.

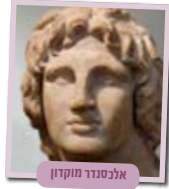
התחום הכלכלי - עוסק בכל מה שקשור לפרנסה: כסף, מסחר, תעשייה, חקלאות. ובנוסף לכך: אוצרות טבע, עליית מחירים, קניה ומכירה.

נספח חומרים להדפסה

ציר זמן היסטורי

לפניכם שמות של דמויות ידועות מההיסטוריה. כתבו ליד כל דמות לאיזו תקופה היא שייכת על פי התרשים בעמ' 8 בספר.

- יהודה המכבי
- משה רבנו
- כריסטופר קולומבוס
- אנטיוכוס
- אסתר המלכה
- שלמה המלך
- ירמיהו הנביא
- אלכסנדר מוקדון
- רבי יהודה הנשיא
- בנימין נתניהו
- רש"י
- טיטוס
- הרצל

סמני ב-V את המשפטים המתארים אירוע היסטורי:

- יוסף פתר לפרעה את חלומו.
- גברת כהן נפצעה בתאונה.
- חנה אמרה לאוסנת שכואב לה הראש.
- היטלר פלש לפולין.
- ליאור פתר לדני את חלומו.
- אנטיוכוס גזר גזרות נגד היהודים.
- המנהל פרסם את תקנון בית הספר.
- אלישבע הכריזה "חרם" על לאה.
- האפיפיור הכריז "חרם" על הקיסר.
- כריסטופר קולומבוס גילה את אמריקה

מסקנה:

תחומי חיים

התחום המדיני - עוסק בכל מה שקשור לשלטון, ריבונות העם על ארצו, כיבוש אדמות, קשרים בין מדינות.

התחום הלאומי - עוסק בכל מה שקשור לעם, הקשר בין העם לארצו, מאבק העם על עצמאותו.

התחום הדתי/רוחני - עוסק בכל מה שקשור לאמונה, דת, קיום מצוות.

התחום התרבותי - עוסק בכל מה שקשור לשפה, לבוש, קריאת שמות, אומנות, בלוי.

התחום החברתי - עוסק בכל מה שקשור ליחסים בין המעמדות בעם, קשרים חברתיים בין אנשים.

התחום הכלכלי - עוסק בכל מה שקשור לפרנסה: כסף, מסחר, תעשייה, חקלאות. ובנוסף לכך: אוצרות טבע, עליית מחירים, קניה ומכירה.